

Tillgänglighetsinventering av Hamntoalett

2025

Innehållsförteckning

Introduktion	1
Målsättning med projektet	2
Information om byggnaden	2
Tillgänglig toalett	2
Skyltar	2
Dörr	3
Dimensioner	4
Larm	4
Belysning	5
Toalett.....	5
Armstöd.....	6
Handfat.....	7
Utrustning	7
Enkla och svåra åtgärder.....	8
Enkla åtgärder	8
Svåra åtgärder	9
Slutsats.....	9

Introduktion

Via projektet "Ett Åland för alla" ämnar vi förbättra den fysiska tillgängligheten på allmänna platser på Åland. Kartläggningen utfördes av projektledare Alexandra Gamba. I rapporten listas åtgärder enligt lätta och svåra åtgärder.

Bakgrunden till den här kartläggningen grundar sig på att vi åkte till Kökar för att kartlägga den fysiska tillgängligheten. Vi passade då på att kartlägga färjan Skiftet för att det är förbindelseleden till Kökar och i farten kartlade vi även toaletten vid hamnen.

Det är viktigt att det finns toaletter nära till hands som är lätta att använda. Att det finns tillgängliga toaletter gynnar oss alla och det skapar möjligheter för personer att röra sig fritt i ett samhälle utan att behöva oroa sig. En tillgänglig toalett skapar möjligheten till inkludering, minskar stress och ökar välbefinnandet för alla.

Målsättning med projektet

Ett Åland för alla utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar och följer nationell lagstiftning och tillgänglighetsrekommendationer. Vårt mål är att sprida information så att alla personer kan delta på lika villkor i samhället. För att göra en plats tillgänglig räcker det ibland med mindre medel och enklare ändringar.

Vi tar hänsyn till olika aspekter av funktionsnedsättningar såsom rörelsehinder, syn- och hörselnedsättningar samt kognitiva funktionsnedsättningar. Vårt perspektiv är brett för att inkludera så många som möjligt. Olika funktionsnedsättningar kräver olika förutsättningar och olika anpassningar.

Syftet är att kartlägga tillgängligheten på allmänna platser och identifiera vilka tillgänglighetshöjande åtgärder som krävs. Personer med funktionsnedsättningar ska ha tillgång till allmänna utrymmen och platser och kunna vistas i dessa på samma villkor som alla andra.

Information om byggnaden

Den tillgängliga toaletten finns vid hamnen på Kökar. Det är en liten röd byggnad som står ut och är lätt att hitta till. Vägen till toaletten består av ett litet asfalterat gångstråk. Markunderlaget är fast, jämnt och halkfritt.

Vid sidorna om gångstråket finns det nivåskillnader. Vändytan framför toaletten bör vara 150 centimeter i diameter, vilket innebär att avsatsen är för smal.

Toaletten är ren och fräsch vilket är inbjudande för besökare som behöver använda den.

Tillgänglig toalett

Skyltar

Det finns en skylt med vit bakgrund och svart text där det står "WC". Skylten är tydlig men det skulle underlätta om texten var i lite fetare stil så att den syns bättre på längre håll.

Dörren är även försedd med klistermärken som antyder att toaletten är tillgänglig, tack vare den internationella rullstolssymbolen och en manlig samt kvinnlig ikon. Den internationella rullstolssymbolen räcker som information eftersom den redan indikerar att toaletten är könsneutral. Det kan bli för mycket intryck och information för vissa om det finns överflödig information som inte tillför relevant information. Klistermärkena är svarta mot en mörkröd dörr, och kontrasten är inte tillräckligt hög. De är svåra att avläsa även på nära håll.

Skylten bör vara installerad på den sida av väggen där dörren öppnas och vara försedd med relief- eller punktskrift. Detta möjliggör att användaren kan läsa av skylten även om dörren står öppen. Det minskar även risken för kollisionsrisk mellan besökaren som läser skylten och användaren som ska ut ur toaletten.

1. Klistermärkena på dörren syns inte bra.

Dörr

Dörrkarmen är vit mot den röda väggen och den röda dörren. Det skapar goda kontraster som gör det lättare att identifiera dörren. Goda kontraster underlättar även orienteringen för användaren att hitta till toalettutrymmets ingång. Toalettens dörrhandtag är i metall och den kontrasterar väl mot den röda bakgrunden.

2. Låset är svår trögt och det är svårt att använda.

Låset på utsidan är vitt när toaletten är ledig och rött när toaletten är upptagen, vilket gör det lättare att ta till sig informationen.

Dörren är tung att öppna, det krävs en kraft på 61,3 Newton vilket är 6,25 kilogram. Tyngden på dörren ska inte överstiga 10 Newton, om dörren är tyngre ska den förses med en automatisk dörröppnare.

Det finns en låg tröskel som inte orsakar en nivåskillnad. På insidan av dörren finns ett draghandtag som är 60 centimeter brett och installerat 79 centimeter ovan golvnivån.

Låset är ett lås som man vrider, vilket försvårar användningen. Låset är dessutom trögt att vrida om, vilket försvårar användningen för många. Det krävs en viss motorik och styrka för att kunna vrida om. Det är även viktigt att ha i åtanke att vissa kanske saknar styrka eller är i behov av att låsa med en annan kroppsdel. Detta innebär att låset bör vara utformat i enhandsfattning och enkel att använda.

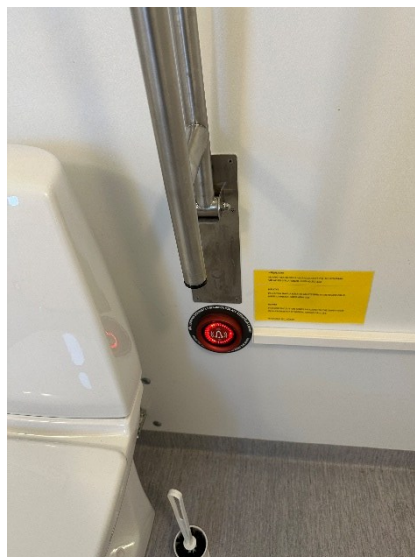
Dimensioner

Det finns en vändyta som uppnår 130 centimeter i diameter. En vändyta bör vara minst 150 centimeter i diameter. Det är möjligt att göra en överföring från både vänster och höger sida, vilket är till en fördel då fler kan använda toaletten.

Kontrasterna mellan golvet och väggen är inte tillräckligt skarpa. Golvet är i en ljusgrå nyans och väggen är vit. En god kontrast mellan golv och vägg underlättar uppfattningen av rummet.

Larm

Larmet på toaletten är både visuellt och hörbart, även från utsidan. Inne på toaletten lyser larmet visuellt när det är igång men det hörs inget ljud. Det är bra om båda kan kompletteras. Knappen till larmet är densamma som återställningsknappen, det är bra om dessa är avskilda så det är lätt att förstå vilken som är larmet och hur man enkelt återställer den.

3. Larmet är visuellt synligt och finns på två olika ställen.

Det finns en liten svart text mot en gul skylt där det står var larmet går och den uppmanar användaren att alltid ringa 112 vid nödsituationer. Den här informationen sitter nära larmet

som är på en lägre nivå, på den bakre väggen där toaletten är installerad. Texten är liten vilket medför att informationen är svårläst.

På knappen står det en text om hur man återställer larmet, vilket kan vara svårt att läsa. Den här informationen skulle behöva förtydligas så att det är enkelt att återställa larmet.

Knapparna är röda och det lyser en orange ring runt dem. Det finns även en symbol med en klocka som brukar hänvisa till larm. Visuellt är larmet tydligt och lätt att hitta till.

Larm finns på två olika nivåer, ett vid golvet vid dörren och ett finns bredvid toaletten på den bakre väggen. Ett larm i en tillgänglig toalett bör vara utformat så att larmet finns på två olika höjder och att det löper ett snöre längs golvet genom hela rummet. Detta är viktigt för att användaren ska kunna larma oavsett var på golvet personen faller.

Belysning

Det finns två lampor inne på toaletten. Belysningen är jämn och bländfri. Med mätverktyget uppmättes styrkan vara mellan 1597 lx och 3091 lx under en solig dag när kartläggningen gjordes.

Toalett

Toaletten är installerad 7 centimeter från den bakre väggen. För att underlätta överföringar från hjulförsedda hjälpmedel bör avståndet vara mellan 20 centimeter och 30 centimeter. Det är 112 centimeter till den vänstra väggen och 112 centimeter till den högra väggen från toaletten, vilket uppnår de minst 80 centimeter som krävs på vardera sida. Avståndet mellan väggarna möjliggör att en person kan göra en överföring både från vänster och höger sida.

4. Kontrasterna är inte tillräckligt starka.

Sitthöjden är 45 centimeter, en höjd upp till 50 centimeter underlättar för personer som ska göra överföringar från ett hjulförsett hjälpmedel till toaletten. En högre sits underlättar även för personer som behöver en högre sitthöjd på grund av till exempel steloperationer. En toalettstol som är höj- och sänkbar möjliggör att individen kan välja själv vilken sitthöjd som passar dem bäst.

Toalettsitsen är vit, det underlättar om sitsen kontrasterar väl mot omgivande miljö. Detta för att det ska vara lättare att upptäcka om toalettsitsen är uppe eller nere. Spolknappen är en vanlig spolknapp vilken användaren behöver trycka ner för att spola. Det kan vara svårt för vissa att trycka ner en knapp, om spolknappen är automatiserad underlättar det för användarna.

Armstöd

Det finns två vägghängda armstöd som är stadiga vid tryck och påfrestningar. De är installerade på en höjd av 80 centimeter ovan golvnivån och bredden mellan dem är 60 centimeter. Måtten på armstöden uppfyller rekommendationerna.

Det högra armstödet är mindre lätt att använda, den hålls inte upp om användaren inte tar i och det studsar ner när användaren försöker att ta upp den igen. Det vänstra armstödet fastnar i det uppställda läget och det krävs en liten kraft för att ta ner det. Förutom detta är de lätta att använda och de faller ner sakta. Det enda personen behöver göra är att hålla emot lite så att de inte faller med en duns.

De har en metallisk färg mot en vit vägg och ett ljusgrått golv. Kontrasterna på armstöden behöver vara större, under kartläggningstillfället smälter de in i sin omgivning.

Toalettpappret bör vara installerat i ett fäste direkt i armstöden istället för på väggen. Det finns dessutom fäste för toalettpappret på båda armstöden.

Handfat

Handfatet är vitt mot en vit vägg, vilket underlättar om det finns ett parti bakom handfatet som är kontrastmarkerat i en avvikande färg eller om handfatet är i en annan färg.

5. Handfatets dimensioner uppfyller inte rekommendationerna.

Det finns avställningsytor bakom handfatet för dem som har behov av att ställa ifrån sig hjälpmedel och föremål. Vid handfatet bör det finnas en käpphållare så att personer kan sätta ifrån sig käppen när de tvättar händerna. En stödstång som löper längs den främre

kanten av handfatet i en kontrasterande färg underlättar också för de som behöver lite extra stöd.

För att använda kranen måste användaren trycka ner en rund del som kan vara svår att använda. I en tillgänglig toalett bör en blandare ha en förlängd kran så att alla kan nå och använda vattnet. Det går dessutom inte att justera vattentemperaturen, vilket kan underlätta för de personer som behöver rengöra sina hjälpmedel.

Vattenstrålen är svag och det tar lång tid att skölja bort tvålen. Händerna slår dessutom i handfatets kanter, vilket inte är så hygieniskt.

Dimensionerna på handfatet är 50 centimeter bredd, 56 centimeter djup och är installerat 79 centimeter ovan golvnivån. Handfatet går inte att reglera, det är inte höj- och sänkbart. Handfatets dimensioner är för liten enligt rekommendationerna. Där står det att bredden ska vara minst 80 centimeter, djupet ska vara minst 60 centimeter och höjden bör vara minst 67 centimeter högt.

Utrustning

Strömbrytaren för att hitta ljustet är en vit knapp mot en vit vägg. Den är svår att upptäcka, det skulle underlätta om den var i en kontrasterande färg mot väggen eller om den vore automatiserad. En automatisk belysning är även en god lösning så att inte ljustet står på när ingen använder toaletten.

Det finns ingen bidédusch i den tillgängliga toaletten. Om det installeras en bör den kunna nås från toaletten.

Toalettppappret är installerat på den bakre väggen till höger om toalettstolen. Det är svårt att nå från toaletten.

Det är 102 centimeter till papperstorkhållaren från golvet. Tvålbehållaren är installerad 102 centimeter ovan golvnivån. En lämplig höjd för utrustning är mellan 90 centimeter och 110 centimeter, detta innebär att dessa följer rekommendationerna och är lätta att använda.

Det är 90 centimeter från golvet till spegelns nedre kant, vilket är en höjd inom rekommendationerna.

Det finns en sopkorg med räfflor utan lock, sopkorgen har inget lock. Den är installerad på samma vägg där handfatet är installerat. I sopkorgen finns det ingen plastpåse, utan pappret slängs direkt i korgen. Detta kan orsaka att papper far ut på golvet, det vore bra med en plastpåse för enklare städning också.

Det finns en krok på en höjd av 100 centimeter. Det bör finnas krokar i olika höjder från 120 centimeter och 160 centimeter. Krokarna bör vara i en kontrasterande färg så att de utmärker sig från omgivande miljö.

Enkla och svåra åtgärder

Enkla åtgärder

- Symbolerna på dörren är svåra att se på grund av att kontrasterna är för svaga.
- Skylten med texten "WC" skulle kunna göras lite större så att den är lättare att läsa från ett längre avstånd.
- Det räcker med den internationella rullstolssymbolen med texten "WC" på dörren.
- Skylten bör vara installerad på den sida av väggen mot där dörren öppnas.
- Skyltar bör vara försedda med relief- och punktskrift.
- Dörren är tung och bör förses med en automatisk dörröppnare. Det är viktigt att kontrastmarkera dörrens slagyta.
- Låset bör bytas ut mot ett enklare lås att använda och får gärna vara i enhandsfattning.
- Det bör vara starkare kontraster mellan golv och vägg i toaletten.
- Informativa texter som skylten vid larmet bör vara tydligare, den är svårläst på grund av höjden och textstorleken.
- Sitthöjden på toaletten bör vara högre.
- Det bör finnas en toaletsits i kontrasterande färg och handfatet bör utmärkas genom kontrastmarkeringar.
- Armstöden bör ha en starkare kontrast mot omgivande bakgrund.
- Toalettpappret bör vara fäst direkt i armstödet.
- Det bör finnas en käpphållare på toaletten så att personer kan hänga av sig sina hjälpmedel på ett ställe där de kommer ihåg dem.
- På handfatets främre kant bör det finnas en stödstång i kontrasterande färg.
- Strömbrytaren är svår att hitta, den bör vara i en avvikande färg så att den utmärker sig. En automatisk belysning som reagerar med sensor kan underlätta och spara energi.
- Det bör finnas plastpåsar i sopkorgen för att undvika att det hamnar papper överallt.
- Det bör finnas krokar på olika höjder och de ska vara i en kontrasterande färg mot väggen.

Svåra åtgärder

- Det bör finnas en vändyta på toaletten som uppfyller 150 centimeter i diameter.
- Larmknappen och återställningsknappen bör vara åtskilda och lätta att använda.
- Larmet bör kompletteras med ett snöre som löper längs med hela toalettgolvet så att det är möjligt att larma om man ramlat på ett ställe där det är längre avstånd till knappen.
- Toaletten bör vara installerad 20 centimeter och 30 centimeter från väggen för att underlätta överföringar från ett hjulförsatt hjälpmedel till toaletsitsen.
- Spolknappen bör vara automatisk, det kan vara svårt att trycka ner en knapp.
- Kranen bör bytas ut till en blandare med en förlängd kran som är utformat i enhandsfattning.

- Vattenstrålen bör ha ett hårdare tryck och det bör vara möjligt att ändra temperaturen.
- Dimensionerna på handfatet uppfyller inte rekommendationerna.

Slutsats

Det är väldigt fint att det finns en ren och fräsch offentlig toalett som är olåst, även om vissa rekommendationer inte uppfylls. En närhet till en toalett bidrar till en bättre livskvalitet. Dessa faciliteter är särskild viktiga för de personer som behöver hitta en toalett snabbt. En toalett är en viktig del av det som gör ett samhälle mer inkluderande och välkomnande för alla.

I rapporten lyfts olika aspekter inom tillgängligheten som skulle kunna förbättras för lättare användbarhet och tydlighet när det gäller information. Skylten med texten "WC" är tydlig men skulle kunna göras tydligare på längre avstånd om typsnittet var i fet storlek.

De klistermärken som finns på dörren indikerar en tillgänglig och neutral toalett men kontrasterna är svaga vilket gör dem svåra att läsa. Det räcker med den internationella rullstolssymbolen och texten "WC". Skylten bör placeras på väggen för att undvika kollisionrisken och vara försedd med punktskrift.

Det finns goda kontraster mellan dörren, dörrhandtag och det metalliska dörrhandtaget vilket gör ingången lätt att identifiera. Låset är tydligt med färgindikationer men dörren är tung att öppna och bör vara försedd med en automatisk dörröppnare. Vändytan på utsidan och inne på toaletten uppnår inte rekommendationerna. Det är viktigt att det finns tydliga kontraster mellan golvet och väggen för att personer ska kunna få en uppfattning av rummet.

Larmet är visuellt och hörbart men knappen för att larma och återställningsknappen kan vara svåra att förstå. Det bör löpa ett snöre längs det nedre larmet på golvet som löper genom hela rummet.

Det vore bra med tydlig information och kontaktuppgifter om var man kan vända om man har blivit inlåst på toaletten. Informationen bör vara väl synlig och lätt att förstå. Förhoppningsvis är detta ett problem som inte kommer att ske.

Handfatet är svårt att urskilja för att det är ett vitt handfat mot en vit vägg. Detta kan åtgärdas genom att fästa en mörk färg bakom handfatet. Det bör finnas en käpphållare vid handfatet så att personer kan ställa ifrån sig sina käppar men ändå kunna ha dem nära till hands. Bakom handfatet finns det avställningsytor. Det skulle underlätta om det fanns en kontrasterande stödstång längs handfatets yttre kant. Enligt rekommendationerna uppnår inte handfatet rekommendationerna.

Kranen är svårt att använda och vattenstrålen är svag. Detta leder till att det tar lång tid att tvätta händerna och att händerna slår emot handfatets inre kant. Det bör finnas en förlängd del av kranen och en vattentemperatur som är justerbar.

Strömbrytaren är svårt att upptäcka för att knappen är vit mot en vit vägg. Den bör kontrastmarkeras eller göras automatisk istället.

Kontaktuppgifter

Alexandra Gamba, Projektledare "Ett Åland för alla".

Funktionsrätt Åland, Skarpansvägen 30.

alexandra.gamba@handicampen.ax eller via tel: +358 40 189 7453

Källor

Kilpelä Niina, 2019, Tillgängliga byggnader och deras omgivningar, miljöministeriet.

Invalidförbundet, 2019, Esteettömyyskartoitusopas

Ålands byggbestämmesamling, 2015:5, <https://www.regeringen.ax/infrastruktur-kommunikationer/bygga-bo/alands-byggbestammelsesamling>